

YÜCEL, Erdem : Günümüze ulaşamayan bir eser Beşiktaş Bahariye Mevlevihanesi. *Türkiyemiz*, 14(39), 2.83, 14-19.44 İng. özet. Bibliyografya

BAHARİYE MEVLEVİHANESİ

TA-X.58

22 OCAK

BL, II, 1210

ML, II, 67

17. yüzyılda Mevlevîliğin örgütlenme biçimi değişir,
bir imparatorluk tarikatı olarak şehir ölçeğinde yaygınlaşır.
Yenikapı ve Galata'dan sonra
Beşiktaş, Kasımpaşa ve Üsküdar Mevlevîhâneleri
böyle bir yapılanma sonucu kurulurlar.

HADEE TAYINLANDIYAR
SONRA GELEN OKUMAR

İstanbul'un Mistik Tarihinde

Beşiktaş / Bahariye Mevlevîhânesi

XVII. yüzyılda Mevlevîlik, Anadolu, Balkanlar ve Akdeniz coğrafyasını kuşatan geniş çaplı bir örgütlenme ağına sahiptir. Bu sayede Osmanlı dünyasının farklı alanlarına nüfuz edebilen tarikat, yayıldığı bölgelerin uygarlık birikimlerini, İstanbul'un üst ve orta tabakaları arasındaki kültürel dolaşıma aktarma işlevini üstlenmiş, dolayısıyla şehrin gündelik hayatını şekillendiren başlıca dinamiklerden birisi durumuna gelmiştir. XVII. yüzyıla kadar İstanbul'daki faaliyet merkezlerini Galata ve Yenikapı mevlevîhâneleriyle sınırlı tutan Mevlevîliğin bu yeni dönemde, artık bir imparatorluk tarikatı olarak üstlendiği dinamik role uygun örgütlenme modelini şehir ölçeğinde yaygınlaştırmaya başladığı görülmektedir. Bu model ana hatlarıyla, güçlü şeyh ailelerinin denetiminde gelişen çok merkezli bir idari yapılanmayı kapsar. Beşiktaş, Kasımpaşa ve Üsküdar mevlevîhâneleri böyle bir yapılanmanın gereği olarak kurulmuşlar, XVII. yüzyıl ortalarından itibaren tarikat içinde güçlenen şeyh aileleri de bu dergâhların ortak yönetimlerini ele geçirmek suretiyle İstanbul Mevlevîliğinin sosyo-kültürel temellerini atmışlardır.

Ekrem Işın Arşivinde

Bahariye Mevlevîhanesi'nin
mimari özellikleri ve semahane-türbe binası için
bir restitüsyon denemesi⁽¹⁾.

BAHARİYE MEVLEVİHANESİ
KÜTÜPHANESİ, MEVLEVİHA

Biz Aşağıda İmzası Olanlar... (III)

"Aşağıda imzası bulunan biz (Eyüplü olan olmayan hepimiz); çevresel, görsel kirlenmeye karşı, tarihsel mirasın geç kalınmadan korunması gerektiğini düşünen, konuya duyarlı uzmanlar ve İstanbul'u seven aydınlar olarak bu kentin göz göre göre yok edilmesi karşısında tarihsel bilince sahip herkesi duyarlı davranmaya, üstüne düşen görevi yapmaya çağırıyoruz.

Bu amaçla, Eyüp'te, Haliç kıyısında, 1877'de yapımı tamamlanan, 1935-1970 arasında bölüm bölüm ortadan kalkarak yerini, önce fabrikalara, son yıllarda da, çevre halkının rağbet etmediği "ruhsuz ve ıssız" parklara terk etmiş bulunan Bahariye Mevlevîhanesi'nin, özgün mimarisine uygun biçimde ihya edilerek günümüz İstanbulu'nun kültür hayatına katılmasını arzuluyoruz.

Bugün İstanbullular arasında yaygın olan kanaatin aksine, bizler Eyüp'ün, geçmiş yüzyıllar boyunca, yalnız türbe ve kabir ziyareti amacıyla gidilen bir semt olmadığını, burasının, bir yandan, sahilsarayları, yalıları, çiçek bahçeleri, oyuncakçıları, kebabçıları ile Osmanlı başkentinin en keyifli köşelerinden birisi olduğunu, diğer taraftan bu semtte, Bahariye Mevlevîhanesi başta olmak üzere, bir takım sufi kuruluşlarının -bugün de muhtaç olduğumuz- hoşgörü ortamını ve çok sesli kent kültürünü yaşattıklarını biliyoruz. Bu arada Bahariye Mevlevîhanesi'nin, gerek edebiyat ve musiki tarihimizdeki önemli yeri gerekse de, ahşap yalı mimarisi ile kaynaşan tasarımı açısından, Eyüp kıyılarında, başıboş sanayileşmenin yok ettiği dokunun en çarpıcı ögesi olduğunu kabul ediyoruz. Ve, son yıllarda, Feshane'nin onarılıp kültür etkinliklerine tahsis edilmesiyle, Eyüp'ün 19. yüzyıl ortalarından beri süregelen "makus talihinin" değişmeye başladığına, Bahariye Mevlevîhanesi'nin ihyası ve -geçmişine layık düzeyde- bir kültür sitesine dönüştürülmesi halinde bu değişimin hızlanacağına inanıyoruz."

Bu çağrıyı Eyüplü olan olmayan, Bahariye Mevlevîhanesi'ni tanıyan tanımayan herkese yapıyor ve tarihi mirası korumak için destek vermeye çağırıyoruz.

Istanbul, sayı: 8, Ocak-1994, s. 45-51 (Istanbul)

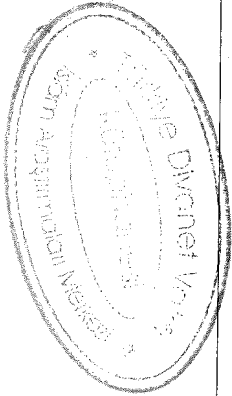
BAHARİYE MEVLEVİHANESİ

Talip MERT

1953 Sivas doğumlu. İlk orta tahsili Sivas'ta tamamladı. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesini 1983'te bitirdi. Hat'ı Hamid Aytaç'tan, Tezhibi Süheyl Ünver ve Çiçek Derman'dan öğrendi. 1994'den beri Marmara Üniversitesi Arşivcilik bölümü öğretim görevlisi olarak çalışmakta. Osmanlı Kültür Tarihi üzerine özel çalışmasını sürdürmektedir.

Tarihi Kültürü ve Sanatıyla IX. Eyüpsultan Sempozyumu Tebliğler
(13-15 Mayıs 2005), İstanbul 2005, s. 662-575 İSAM 144361

22 KASIM

Bahariye Mevlevihanesi
(020417)

EYÜB – BAHÂRİYE
MEVLEVİHÂNESİ
HAKKINDA
AİLEDEN VE YAKIN ÇEVREDEN
DERLENEN ANILAR

MADDE YAYINLANMIŞTAN
SONRA GELEN BAKIMAN

A. Bilgin TURNALI

Eyüp'te, annesinin babası Zekâi Dede Efendi-zâde Hâfız Ahmed İlbâmi Irsoy'un Kurukavak Caddesi'ndeki evinde doğdu. Çocukluğundan itibaren, anılarla dolu bu evin atmosferinden etkilenerek tarih ve eski eser koruma hobilerini edindi.

Ankara Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdikten sonra bir süre Sanayi Bakanlığı Müfettişliği yaptı.

Daha sonra uluslararası bir şirketin finans departmanında çalıştığı sırada uluslararası birçok konferans, seminer ve kurslara katıldı. 1968-69 yıllarında Turizm Bakanlığınca açılan Profesyonel Tercüman Rehber kursuna girerek Semavi Eyice ile, daha sonra da İstanbul kentinin tarihi topografyası üzerinde Kemal Elker ve Şinasi Akbatu ile birlikte yıllarca çalıştı.

İTÜ Mimari Tarih ve Restorasyon Enstitüsü üyesi olarak uzun seneler araştırma, inceleme ve arazi tetkiklerinde bulundu. Bütün bu konularla ilgili olarak, Vakıflar Dergisi, Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, Arkeoloji ve Sanat Dergisi, T. Turing ve Otomobil Kurumu Belleten'i vb. yayınlarda birçok makalesi yayımlanmıştır.

Halen Ege Holding Anonim Şirketi'nin genel sekreteri olarak çalışmaktadır.

Evlü ve bir çocuk babasıdır.

0.726

İNSTANBUL MERKEZİ

Dergi / Kitap
Kütüphanede Mevcuttur

- Konya Mev. s. 16
- Galata Mev. s. 25-32
- Karşıpaşa Mev. s. 33-34
- Beşiktaş Mev. s. 35-38
- Üsküdar Mev. s. 38-40
- Bahariye Mev. s. 40-42. *

Mevlevi Kuruluşları Arasında

İSTANBUL MEVLEVİHÂNELERİ

Muzaffer Erdoğan

Giriş

Bir dereceye kadar Konya Mevlânâ Dergâhı müstesna olmak üzere Anadolu ve Trakya'nın belli başlı merkezlerinde ve Halep, Şam, Mısır, Kıbrıs, Filibe, Selânik ve sâire gibi müteaddid mahallerde kurulan muhtelif mevlevihâneler hakkında tam ve doyurucu araştırmalar yapıldığına dâir maalesef bilgimiz yoktur. Bunların tesislerinde müessir olan coğrafi ve tarihî faktörlerin mahiyetleri hakkında esaslı ma'lûmata sahip olmadığımızı da i'tiraf etmek icab eder. Bunun gibi mevlevihânelerin kurucuları, mahalleri, bina ve inşaları, tâ'mir ve ihyâları, şeyhleri ile sâir mensubları hakkında tarihî ve mi'marî yönlerden incelemeler yapmak gerekir. Çok faydalı ve hayırlı olacağını tahmin ettiğimiz bütün bu faaliyetlerin; kurulması büyük ümit ve arzularla düşünülen ve çalışmaları ise candan dileklerle beklenen «Mevlânâ Enstitüsü» nün sistemli direktifleri ve mesâisi dahilinde tahakkuk edeceğinde şüphe yoktur. Bu yolda gerekli araştırmalara girişirken bibliyoteklerdeki kaynaklarla beraber ve belki bunlardan daha fazla olarak arşivlerdeki henüz yayınlanmamış belgeleri ihmâl etmemenin lüzum ve ehemmiyetini burada işaret etmeliyiz. Biz bütün bu söylediklerimizin ana hatlarına sadık olarak burada ilk olarak Konya Mevlânâ Dergâhı'na gâyet seri bir bakış yaptıktan sonra Anadolu ve Trakya'dakilérin ve bugün sınırlarımız dışında kalan muhtelif mahallerin mevlevihânelerine kısaca temas edeceğiz. Bunun ardınca ayrı bir bölüm hâlinde İstanbul mevlevihânelerinin tarihî durumlarını bazı gayri münteşir arşiv belgeleriyle destekliyerek belirtmeye çalışacağız.

Güneydoğu Avrupa araştırmaları,
s. 15-46, İstanbul

4-5 (1975-1976)

Sayfa Düzeni
Esra AKBURAK

Kapak Tasarımı
Bülent ENGEZ

Baskı - Cilt
Seçil Ofset

100. Yıl Mah. Mas-sit Matbaacılar Sitesi
4. Cad. No:77 Bağcılar - İSTANBUL

www.secilofset.com

Birinci Baskı - Mart 2010

ISBN:
978-605-61193-0-9

MEVLÂNÂ KÜLTÜR VE SANAT VAKFI YAYINIDIR.

10.Cadde, 356. Sokak No.1 Batıkent/Ankara
Tel:(0312) 213 50 43- 356 28 25 - 213 71 12
Fax:(0312) 213 20 46
E-Posta: gularbas@gmail.com

Bahariye Mevlevihanesi

MÜNTEHABÂT-I FAHRÎ

Post-nişân-i Mevlevihâne-i Bahâriye

HÜSEYİN FAHREDDİN el-MEVLEVÎ

(Arabî - Fârisî - Türkî)

Türkiye İlyâhî Vakfı İslam Araştırmaları Merkez Kütüphanesi	
Dem. No:	127433
Taz. No:	T811.219 HÜ.S.M.

Hazırlayanlar:

Prof. Dr. Mehmet AKKUŞ
Dr. Abdülmecit İSLAMOĞLU
Dr. Abdurrahman ADAK

Ankara - 2010

MEVLEVİLERİN
SULHUNA İZMİR İLİ İZMİR İLİ

BİR SÂHİL-İ SELÂMET: BEŞİKTAŞ/BAHÂRİYE MEVLEVÎHÂNESİ

SEZAI KÜÇÜK

ekkeler hayat gâilesi içerisinde koşuşturan ve zaman zaman durup varlık sebebine dair düşünen insanların kendilerini dünya denizinde fırtınalardan korumak için sığın-dıkları sâhil-i selâmet limanlar gibidir. Dünyayı uçsuz bucaksız bir derya, insanları da bu derya üzerinde kader rüzgârıyla salı-nıp duran gemilere benzetirsek, tekkelerin sukûn ortamlarıyla bu gemiler için birer sığınak olduklarını söyleyebiliriz. Bu benzetmeye Boğaz'ın kenarına tesis edilmiş, penceresinden bakınca hemen deniz temaşa edilen önce Beşiktaş daha sonra da Bahâriye ismiyle anılan mezkûr Mevlevîhâne'nin en münasip bir örnek olduğunu belirtebiliriz. Mevlevîhâne'yi tesis eden, bir kapdân-ı deryadır. İlk şeyhi de Beşiktaş ile Gelibolu Mevlevîhâneleri arasında vazifesi gereği küçük bir yelkenli ile gidip gelen bir Hak dostu, Mevlânâ âşığıdır.

Beşiktaş Mevlevîhânesi İstanbul'da Galata ve Yenikapı Mevlevîhânelerinden sonra kurulan üçüncü Mevlevî dergâ-hıdır. Dergâh'ın bânisi XVII. yüzyılın önde gelen devlet adam-larından, Bostancı Ocağı'ndan yetişmiş, kapdân-ı deryâ'lık görevinde bulunmuş ve iki defa sadrazamlık makamına yük-selmiş olan Ohrili Hüseyin Paşa(ö. 1031/1622)'dir. Dalgalı deniz misali vazifeler arasında gel-giti çok olan Hüseyin Paşa'nın kaderi âdetâ tesisinde öncülük ettiği Dergâh'ın kaderine de yansımış ve 1030/1621 tarihinde kapdân-ı deryâ'lık görevinde bulunduğu sırada tesisine başlattığı Beşiktaş Mevlevîhânesi, yalnızca semâhâne ve mescidden ibaret olarak tesis edilmiş, daha sonraki yıllarda ilâve edilen diğer yapılarla tam teşekküllü bir dergâh halini almış, 1284/1867'ye kadar Beşiktaş'ta faaliyet göstermiş, bu tarihte Sultan Abdülazîz tarafından Çırağan Sarayı'nın inşası nedeniyle yıktırılarak önce Fındıklı'da Karacehennem İbrahim Paşa Konağı'na ve buradan da 1288/1871'de tamamlanan Maçka'daki binasına geçmiştir. Ancak 1291/1874'de askeri kışla yapımı için bu Dergâh da yıkılınca, geçici olarak, Eyüp'teki Hatab Emîni Mustafa ve Hüseyin Efen-dilere ait yalılara nakledilmiş, daha sonra inşası 1294/1877'de

tamamlanan Eyüp Bahâriyesi'ndeki yeni binasına taşınarak, 1925 yılına kadar Bahâriye Mevlevîhânesi olarak faaliyetini sürdürmüştür.

Beşiktaş Mevlevîhâne'sinin ilk şeyhi, Ağazâde Mehmed Dede (ö. 1063/1653)'dir. Aynı zamanda Gelibolu Mevlevîhânesi'nin de bânisi olan ve Yeniçeri Ağalarından Kara Hasan Ağa'nın oğlu olduğu için "Ağazâde" lakabıyla anılan Mehmed Dede, genç yaşta terk-i dünya edip I. Bostan Çelebi döneminde (1591-1630) Konya Mevlânâ Dergâhı'na intisab etmiştir. Bir müddet burada hizmet ettikten sonra hilafet alıp, maceralı bir yolculuk neticesinde Gelibolu'ya dönmüş ve şehrin merkezinde bulunan Ahî Devle Zâviyesi'nde Mesnevî dersleri okutmaya başlamış, talebin fazla olması sebebiyle de bu zâviyenin yanına tamdik-larının da yardımıyla bir "Âyin-i Mevlevî Hangâhı" inşa edip vefatına kadar burada meşihatını devam ettirmiştir.

Bu arada devrin kapdân-ı deryâsı Ohrili Hüseyin Paşa Akdeniz seferinden dönerken Gelibolu Mevlevîhânesi'ne uğrayıp kerametleriyle şöret bulan Ağazâde Mehmed Dede'ye intisab etmiş ve ondan, yakında "sadâret mührü" nün kendisine verileceği müjdesini almıştır. Mart 1030/1621 tarihinde vezîr-i âzam olan Hüseyin Paşa, Beşiktaş Mevlevîhânesi'ni yaptırıp Mehmed Dede'den buraya ilk postnişin olmasını istemiş, bu isteği kabul eden Mehmed Dede, Gelibolu Mevlevîhânesi ile birlikte Beşiktaş Mevlevîhânesi'nin de postnişini olmuştur.

Mehmed Dede, her iki dergâhın çarşambaya rastlayan mukâ-bele günlerine birer hafta münâvebe ile iştirak edebilmek için küçük bir yelkenli ile Beşiktaş-Gelibolu arasında gidip gelmiş, Ohrili Hüseyin Paşa'nın II. Osman'la birlikte Mayıs 1031/1622'de katledilmesinden sonra Gelibolu'ya dönmüş ve 1063/1653 yılında vefatına kadar bu Dergâh'ın postnişinliğini ifâ etmiş ve buraya defnedilmiştir. Hiçbir mahlas kullanmadan şiiirler de yazan Ağazâde Mehmed Dede'nin vefatına "Saâtü'l-